

ผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่มีต่อการเป็นอาสาสมัคร ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

พลวิศปกรณ สุทธิศิริ สุวิมล ตั้งสัจพจน์ และ กัลพฤกษ์ พลศรี
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัยกึ่งทดลองนี้ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่าง และศึกษาผลของโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่มีต่อการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา จำนวน 377 คน ที่ได้มาจากการสุ่มตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, & Morgan (1970, p. 670) จากประชากร 18,215 คน (22 โรงเรียน) ในจังหวัดปทุมธานี ใช้วิธีการสุ่มเจาะจง (purposive sampling) เฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่ (1,500 - 2,499 คน) ได้ 7 โรงเรียน และทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากได้โรงเรียนวรราชาทินัดดามาตุวิทยา กำหนดให้นักเรียนทั้ง 377 คน ทดสอบด้วยแบบสอบถามประเมินการเป็นอาสาสมัคร นำคะแนนทั้งหมดมาเรียงจากคะแนนสูงสุดถึงคะแนนต่ำสุด เลือกนักเรียนที่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ยจำนวน 30 คน และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอีก 30 คน มาสุ่มแบบจับคู่ (Match - paired sampling) ได้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 30 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย: - 1) แบบสอบถามประเมินการเป็นอาสาสมัคร ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิทางนันทนาการ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.80 - 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่นของ Cronbach ได้ค่า = 0.95 และ 2) โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างจำนวน 8 สัปดาห์ ๆ ละ 1.30 ชั่วโมง ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face validity) จากผู้เชี่ยวชาญทางนันทนาการ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าโปรแกรมอยู่ในระดับ “เหมาะสม” วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัยพบว่า: - 1) โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างมีความเหมาะสมที่จะนำไปเสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 2) ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีระดับการเป็นอาสาสมัครโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน สรุปได้ว่า โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างมีผลต่อการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

คำสำคัญ: โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่าง; การเป็นอาสาสมัคร; นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

EFFECTS OF LEISURE EDUCATION PROGRAM PARTICIPATION ON VOLUNTEERING IN HIGH SCHOOL STUDENTS

Ponwaritpakorn Suttikeeree, Suvimol Tangsujjapoj,
and Kalapruk Polsorn

Faculty of Education, Kasetsart University

Abstract

The objectives of this quasi-experimental research were to develop and study the effect of leisure education program on volunteering in high school students. Samples were 377 students in Her Royal Highness Princess Soamsawadi School who were selected by using the criteria of sample table (Krejcie & Morgan, 1971: 670) from 18,215 students (22 schools) in Pathum Thani province. Then purpose sampling was used with seven schools from the big size school (1,500 - 2,499 students), as well as Her Royal Highness Princess Soamsawadi School was selected by simple random sampling (drawing). All 377 students were assigned to test the volunteering questionnaire. The test scores were arranged from the highest to the lowest, picked up 30 students who had score above the mean score, and 30 of those below the mean score by match – paired method into experimental and control groups (30 for each). The research instruments were: -1) volunteering questionnaire - the content validity was approved by 3 leisure experts (IOC = 0.80 -1.00), and alpha coefficient reliability correlation (Cronbach) was 0.95; and 2) the leisure education program (8 weeks, 1.30 hour / week) – face validity was approved by 3 leisure experts in the appropriateness level. Data were analyzed by using mean, standard deviation and t - test.

Findings revealed that: - 1) the leisure education program possessed appropriateness to enhance volunteering in high school students; and 2) after attending the 8-week leisure education program, the experimental group had over all volunteering higher than the control group did at the significant level of 0.01. When considering each item of volunteering, the experimental group had higher volunteering than the control group did at the significant level of 0.01. It can be concluded that the leisure education program effected on volunteering in high school students.

Keywords: Leisure education program, Volunteering, High school students

บทนำ

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้น และมีส่วนทำให้จิตใจของมนุษย์นั้นมีความเสื่อมโทรมลง เนื่องจากมนุษย์มีการแข่งขัน มีค่านิยมที่สูงยิ่งขึ้น เกิดการบริโภคสัญลักษณ์มากกว่าการบริโภคในสิ่งที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผล ประโยชน์ให้แก่ตนเองมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม (Panasaan Tungcharoen, 2017, p. 1)

จากงานวิจัยของ Clarities Aid Foundation (2018) พบว่า กลุ่มอาสาสมัครที่มีอายุตั้งแต่ 15 – 29 ปี มีแนวโน้มลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากช่วงอายุ 18 – 25 ปี เป็นช่วงระยะเวลาที่เยาวชนออกจากบ้านไปศึกษาต่อ หรือเริ่มประกอบอาชีพ และต้องการพัฒนาตนเอง

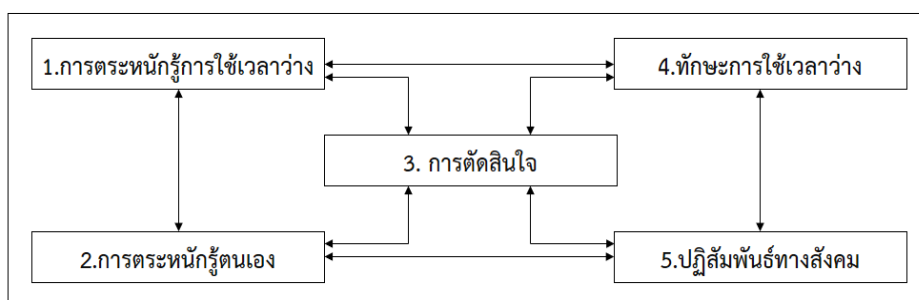
อีกประการหนึ่งจากการสำรวจสถานการณ์ของอาสาสมัครทั่วโลกโดย World Index 2018 จากจำนวน 144 ประเทศ พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 61 ซึ่งตกจากปี 2017 ที่ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 16 เมื่อพิจารณาถึงการใช้เวลาว่างที่เกี่ยวกับงานอาสาสมัคร ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 113 (Clarities Aid Foundation, 2018) จากสถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์อาสาสมัครในประเทศไทยยังมีช่องว่าง และคนที่มีความสนใจงานอาสาสมัครมีจำนวนลดลง (Volunteer Spirit Network, 2015)

นอกจากนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดขอบข่ายของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพ ด้วยกิจกรรมเพื่อสังคม และกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และท้องถิ่นตามความสนใจในลักษณะอาสาสมัคร เพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบ ความดีงาม ความเสียสละต่อสังคม มีจิตสาธารณะ เช่น กิจกรรมอาสาพัฒนา กิจกรรมสร้างสรรค์สังคม (Ministry of Education, 2008, pp. 20 - 21)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น และเพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่กล่าวถึงการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ ร้อยละของนักเรียนในจำนวนที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร กิจกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ และช่วยเหลือสังคม รวมถึงร้อยละของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาที่มีการจัดกิจกรรมสะท้อนถึงการสร้างวินัย จิตสาธารณะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา และพัฒนาโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่าง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเป็นอาสาสมัคร มีพฤติกรรมจิตอาสา ตามความสนใจ และความพึงพอใจของนักเรียนในโรงเรียน เป็นการผลักดันให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมอาสาสมัคร ก่อให้เกิดจำนวนอาสาสมัครที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งประโยชน์ของการเป็นอาสาสมัครนั้นทำให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ทำให้ผู้เป็นอาสาสมัครมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง และเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนอัตลักษณ์ที่ดีของพลเมืองไทย

ขอบข่ายแนวคิดและทฤษฎี

การศึกษาการใช้เวลาว่าง (Leisure Education) เป็นกระบวนการพัฒนาองค์รวมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเอกลักษณ์ให้เกิดความเข้าใจการใช้เวลาว่างของตัวเอง และความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาว่างวิถีชีวิต และสังคม (Mundy, 1998, p. 5) การศึกษาการใช้เวลาว่างประกอบด้วยกระบวนการ ดังภาพที่ 1

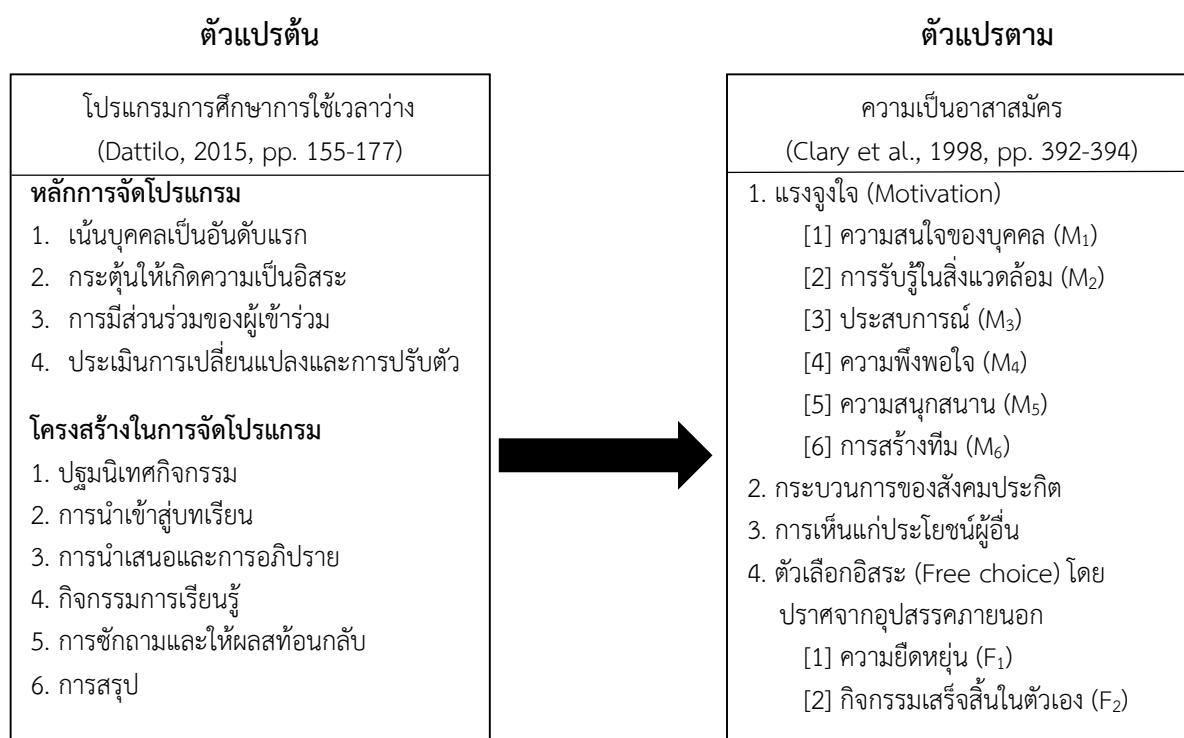
ภาพที่ 1 กระบวนการของการศึกษาการใช้เวลาว่าง
 ที่มา: Mundy (1998, p. 78)

โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่าง หมายถึง การจัดโปรแกรมด้วยกระบวนการศึกษาการใช้เวลาว่างของ Mundy (1998, p. 78) ภายใต้หลักการจัดโปรแกรมที่เน้นบุคคลเป็นอันดับแรก (Person first) กระตุ้นให้เกิดความเป็นอิสระ การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม การประเมินการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัว (Dattilo, 2015, p. 157) โดยยึดโครงสร้างการจัดโปรแกรมของ Dattilo (2015, p. 175 - 177) ซึ่งมี 6 ขั้นตอนประกอบด้วย: - 1) ปฐมนิเทศกิจกรรม 2) นำเข้าสู่บทเรียน 3) การนำเสนอเนื้อหาและอภิปราย 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) เปิดโอกาสให้ซักถามและให้ผลสะท้อนกลับ (feedback) และ 6) การสรุปผล

การเป็นอาสาสมัคร (Volunteering) หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ ที่ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อประโยชน์ต่อบุคคลและกลุ่มคน อาสาสมัครแต่ละคนสามารถที่จะเลือกทำกิจกรรมเพื่อคนอื่นโดยไม่หวังค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ทางการเงิน (Johnstone, 2004, p. 1) คุณลักษณะของการเป็นอาสาสมัครขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่เลือกทำได้อย่างอิสระที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน ก่อให้เกิดการมีสัจการแห่งตน (Self-actualization) (Henderson, & Presley, 2003, p. 37) และเพิ่มการเห็นคุณค่าในตัวเอง (Clary et al., 1998, p. 1516) องค์ประกอบของการเป็นอาสาสมัครเกิดจากการบูรณาการจากปัจจัย 4 ประการ ได้แก่

1. แรงจูงใจ (Motivation) ที่เกิดจากความสนใจของบุคคล การรับรู้ในสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ ความพึงพอใจ ความสนุกสนาน และการสร้างทีม
2. กระบวนการสังคมประกิต (Socialization process)
3. การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น (Altruism)
4. การมีตัวเลือกที่อิสระ (Free choice) ปราศจากอุปสรรคภายนอก ประกอบด้วย ความยืดหยุ่น (Flexibility) และกิจกรรมที่เสร็จสิ้นในตัวเอง (Spontaneous)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่เสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อศึกษาผลของการเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่าง ที่มีต่อการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดปทุมธานีทั้งหมด 22 โรงเรียน จำนวน 18,215 คน (Office of the Basic Education Commission, 2019)

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนวรราชทิพนัดตามาตุวิทยา จำนวน 377 คน ที่ได้จากตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie, & Morgan (1970, p. 670) จากประชากร 18,215 คน (22 โรงเรียน) ในจังหวัดปทุมธานี และวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage Random Sampling) จากนักเรียนทั้งหมด 22 โรงเรียน ด้วยการเลือกเฉพาะเจาะจงโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียน 1,500 - 2,499 คน พบว่ามี 7 โรงเรียน และทำการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากโรงเรียน ได้โรงเรียนวรราชทิพนัดตามาตุวิทยา

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่าง กำหนดให้กลุ่มตัวอย่าง 377 คน ตอบแบบสอบถาม “การเป็นอาสาสมัคร” นำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบทั้งหมดมาเรียง

คะแนนจากสูงสุดจนถึงคะแนนต่ำสุด หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย จำนวน 30 คน และต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอีก 30 คน มาสุ่มแบบจับคู่ (Match - Paired Sampling) ออกเป็นกลุ่ม ทดลอง 30 คน และกลุ่มควบคุม 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามประเมินการเป็นอาสาสมัครของนักเรียน (Volunteer Inventory) เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง (Self - administered questionnaire) เป็น 4 Point Rating Scale ประกอบด้วย 30 ข้อคำถาม ที่ยึดตามแนวคิดของ Clary และคณะ (Clary et al., 1998, pp. 392 - 394) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) แรงจูงใจ ประกอบด้วย 6 ข้อย่อย :- M_1 (ความสนใจของบุคคล) มี 3 ข้อคำถาม M_2 (การรับรู้ในสิ่งแวดล้อม) มี 3 ข้อคำถาม M_3 (ประสบการณ์) มี 3 ข้อคำถาม M_4 (ความพึงพอใจ) มี 3 ข้อคำถาม M_5 (ความสนุกสนาน) มี 3 ข้อคำถาม และ M_6 (การสร้างทีม) มี 3 ข้อคำถาม 2) กระบวนการของสังคม ประกิต มี 3 ข้อคำถาม 3) การเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่นมี 3 ข้อคำถาม และ 4) ตัวเลือกที่ปราศจากอุปสรรคภายนอก ประกอบด้วย 2 หัวข้อย่อย :- F_1 (ความยืดหยุ่น) มี 3 ข้อคำถาม และ F_2 (กิจกรรมที่เสร็จสิ้นในตัวเอง) มี 3 ข้อคำถาม

แบบสอบถามผ่านการประเมินหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิทางนันทนาการจำนวน 3 ท่าน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ความเชื่อมั่นของ Cronbach เท่ากับ 0.95

แบบสอบถามแบ่งระดับการเป็นอาสาสมัครออกเป็น 4 ช่วงคะแนน โดยกำหนดความหมายของการประเมินค่าตามเกณฑ์ของ Best (1970, p. 60) โดยมีช่วงคะแนน ดังนี้

0.00 – 1.50	คะแนน	=	น้อยที่สุด
1.51 – 2.50	คะแนน	=	น้อย
2.51 – 3.50	คะแนน	=	มาก
3.51 – 4.00	คะแนน	=	มากที่สุด

2. โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่เสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1.30 ชั่วโมง ได้ยึดโครงสร้างการจัดโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างของ Dattio (2015, p. 175) ประกอบด้วย: - 1. ปฐมนิเทศกิจกรรม 2. ขั้นนำ 3. การนำเสนอและอภิปราย 4. กิจกรรมการเรียนรู้ 5. การซักถาม และให้ผลสะท้อนกลับ และ 6. สรุปผล โปรแกรมนี้ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒินันทนาการจำนวน 3 ท่าน ได้ค่าเครื่องมืออยู่ในระดับที่เหมาะสม

โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่เสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมที่เน้นบุคคลเป็นอันดับแรก กระตุ้นให้เกิดความเป็นอิสระ การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม และการประเมินการเปลี่ยนแปลง และปรับตัว (Dattio, 2015, p. 155) ตารางโปรแกรม 8 สัปดาห์ ประกอบด้วย

- สัปดาห์ที่ 1 ปฐมนิเทศผู้เข้าร่วมโปรแกรม
- สัปดาห์ที่ 2 นันทนาการ และใช้เวลาว่าง
- สัปดาห์ที่ 3 กิจกรรมอาสาสมัครในประเทศไทย
- สัปดาห์ที่ 4 งานอาสาสมัครในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- สัปดาห์ที่ 5 อาสาสมัครกับการสร้างความเป็นพลเมือง

สัปดาห์ที่ 6 อาสาสมัครเพื่อพัฒนาสังคม

สัปดาห์ที่ 7 ประโยชน์ของกิจกรรมอาสาสมัคร

สัปดาห์ที่ 8 รูปแบบอาสาสมัครการใช้เวลาว่างในสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

กำหนดให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเอง ส่วนกลุ่มควบคุมให้เข้าร่วมกิจกรรมจิตสาธารณะที่ทางโรงเรียนจัดให้ มีระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1.30 ชั่วโมง ในทุกวันศุกร์ เวลา 14.00 - 15.30 น. ณ. โรงยิมพลศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อน และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ 8 สัปดาห์ ให้กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมประเมินด้วยแบบประเมินการเป็นอาสาสมัครของนักเรียน (Volunteer Inventory)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนก่อน และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ ภายในกลุ่มด้วยสถิติ t - test Dependent และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมด้วย t - test Independent

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบระดับการเป็นอาสาสมัครทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

การเป็นอาสาสมัคร		กลุ่ม	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ด้านแรงจูงใจ	ก่อน	ทดลอง	30	2.26	0.62	.253	58	.401
		ควบคุม	30	2.22	0.26			
	หลัง	ทดลอง	30	3.51	0.24	23.123	58	.000**
		ควบคุม	30	2.03	0.25			
ด้านกระบวนการของสังคมประภิต	ก่อน	ทดลอง	30	2.07	0.72	.297	58	.384
		ควบคุม	30	2.01	0.72			
	หลัง	ทดลอง	30	3.51	0.30	17.954	58	.000**
		ควบคุม	30	2.00	0.35			
ด้านการเห็นประโยชน์ผู้อื่น	ก่อน	ทดลอง	30	2.22	0.82	.000	58	.500
		ควบคุม	30	2.22	0.81			
	หลัง	ทดลอง	30	3.48	0.46	15.158	58	.000**
		ควบคุม	30	1.98	0.34			
ด้านตัวเลื่อกอิสระปราศจากอุปสรรคภายนอก	ก่อน	ทดลอง	30	2.25	0.65	.577	58	.283
		ควบคุม	30	2.16	0.62			
	หลัง	ทดลอง	30	3.54	0.30	17.779	58	.000**
		ควบคุม	30	1.97	0.38			
		ควบคุม	30	2.00	0.20			

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบระดับการเป็นอาสาสมัครทั้ง 4 ด้าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม (ต่อ)

การเป็นอาสาสมัคร	กลุ่ม	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig.
รวม	ก่อน	ทดลอง	30	2.23	0.59	.323	58
		ควบคุม	30	2.19	0.58		
	หลัง	ทดลอง	30	3.52	0.24	26.762	58
		ควบคุม	30	2.00	0.20		

** P > 0.01

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบการเป็นอาสาสมัครในภาพรวมก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มทดลองไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันทุกด้าน

การเปรียบเทียบการเป็นอาสาสมัครในภาพรวม ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ของกลุ่มทดลองพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน ในขณะที่กลุ่มควบคุมพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครในภาพรวม ระหว่างก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ของกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกัน ทุกด้าน

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบการเป็นอาสาสมัครในภาพรวมหลังเข้าร่วมโปรแกรมฯ ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับการเป็นอาสาสมัครของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน

สรุปผลการวิจัย

1. โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างมีความเหมาะสมที่จะนำไปเสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีระดับการเป็นอาสาสมัคร โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่าระดับการเป็นอาสาสมัครสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน จึงสรุปได้ว่า โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างมีผลต่อการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างมีความเหมาะสมที่จะนำไปเสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่เสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ให้ผู้เข้าร่วมตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เวลาว่าง อันจะส่งผลต่อการมีทักษะการใช้เวลาว่าง จนเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วมผ่านกิจกรรมอาสาสมัคร ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการศึกษาการใช้เวลาว่างของ Mundy (1998, p. 78)

โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่เสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมเป็นศูนย์กลาง มีอิสระในการเลือกกิจกรรมอาสาสมัครตามความสนใจ และความถนัดของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างของ Dattilo (2015, p. 157) ที่เน้นบุคคลเป็นอันดับแรก (Person First) กระตุ้นให้เกิดความเป็นอิสระ การมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วม และการประเมินการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัว

โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างเสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรูปแบบการจัดที่เริ่มต้นจากการปฐมนิเทศกิจกรรม และสิ้นสุดด้วยการสรุปผล ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างการจัดโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างของ Dattilo (2015, pp. 175 - 177) ซึ่งมี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย: - 1) ปฐมนิเทศกิจกรรม 2) นำเข้าสู่บทเรียน 3) การนำเสนอเนื้อหาและอภิปราย 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) เปิดโอกาสให้ซักถามและให้ผลสะท้อนกลับ และ 6) การสรุปผล

2. ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรม 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีระดับการเป็นอาสาสมัครโดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน พบว่าระดับการเป็นอาสาสมัครสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน จึงสรุปได้ว่า โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างมีผลต่อการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

โปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างที่เสริมสร้างการเป็นอาสาสมัครของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ใช้แรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น (Altruism) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในการสร้างการเป็นอาสาสมัครของ (Clay et al., 1998, p. 1516) องค์ประกอบของการเป็นอาสาสมัครเกิดจากการบูรณาการจากปัจจัย 4 ประการ ได้แก่ 1) แรงจูงใจ (Motivation) ที่เกิดจากความสนใจของบุคคล การรับรู้ในสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ ความพึงพอใจ ความสนุกสนาน และการสร้างทีม 2) กระบวนการสังคมประกิต (Socialization process) 3) การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น (Altruism) และ 4) การมีตัวเลือกที่อิสระ (Free choice) ปราศจากอุปสรรคภายนอก ประกอบด้วย ความยืดหยุ่น (Flexibility) และกิจกรรมที่เสร็จสิ้นในตัวเอง (Spontaneous)

เมื่อพิจารณาด้านแรงจูงใจพบว่า ภายหลังการเข้าร่วมโปรแกรมฯ 8 สัปดาห์ กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงการเป็นอาสาสมัครดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cornelis, Alain, & David, (2013) ที่ศึกษาพฤติกรรมการอาสาสมัครในของเยาวชนที่เกิดจากการสร้างแรงจูงใจ การค้นพบแรงจูงใจของอาสาสมัครจึงก่อให้เกิดบทบาทการเป็นอาสาสมัครของเยาวชน

ด้านกระบวนการของสังคมประกิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thomas, & McFarland (2010) ได้ศึกษาการเข้าร่วมองค์กรอาสาสมัครของเยาวชนที่มีผลต่อการเลือกตั้งตามหน้าที่พลเมืองในวัยผู้ใหญ่ จากผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมอาสาสมัครบางอย่างจะส่งผลต่ออุดมการณ์ทางการเมืองของเยาวชน การแสดงออกทางวัฒนธรรม รวมไปถึงการแสดงออกซึ่งกระบวนการของสังคมประกิตในการรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของการเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ McFarland, & Thomas (2006) ได้ศึกษาอิทธิพลของการเข้าร่วมสมาคมอาสาสมัครเยาวชน ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองของวัยผู้ใหญ่ จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบจากการเลือกกิจกรรมอาสาสมัคร เช่น กิจกรรมอาสาสมัครในที่สาธารณะ ส่งผลต่อการดำรงตนในสังคมประกิตแห่งของการเข้าร่วมกิจกรรมในสมาคม การเมือง หรือเป็นส่วนหนึ่งของพรรคการเมืองในอนาคต

ด้านการเห็นประโยชน์ผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tania, John, & Gordon, (2015) ได้ศึกษาการทำความเข้าใจกับบทบาทของการเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเชื่อ และความมุ่งมั่น

ในการเป็นอาสาสมัครที่ทำการศึกษาในเยาวชนอาสาสมัคร จากการศึกษาพบว่า อาสาสมัครส่วนใหญ่มีความมุ่งมั่น และต้องการมีส่วนร่วมในโครงการอาสาสมัคร อาสาสมัครมักจะเห็นแก่ประโยชน์ผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจ และมีทัศนคติต่ออาสาสมัครในทางที่ดี

ด้านตัวเลือกลีอกิสรระปราศจากอุปสรรคภายนอก สอดคล้องกับการศึกษาของ ศักดิภัทร์ เฉลิมพุฒิพงศ์ (Sakdipat Chalermputipong, 2013, p. 11) ที่กล่าวถึง การศึกษาการใช้เวลาว่างเป็นการเพิ่มความเป็นอิสระ รวมถึงประสบการณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีอิทธิพลโดยตรงต่อความพึงพอใจในชีวิต

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ระยะเวลาในการจัดโปรแกรมการศึกษาการใช้เวลาว่างจะต้องมีกรอบเวลาชัดเจน และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม เช่นปรับเป็น 2 ครั้งต่อสัปดาห์ รวม 16 ครั้ง เพื่อสามารถพัฒนาความเป็นอาสาสมัครได้ในระยะยาว

2. ในการพัฒนาโปรแกรมสามารถนำไปขยายผลได้กับกลุ่มนักเรียน หรือกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น จังหวัดในภูมิภาคต่าง

References

- Best, J. W. (1970). *Research in Education*. NJ: Prentice – Hall.
- Charities Aid Foundation. (2018). *World Giving Index 2018*. Retrieved from <https://www.cafonline.org>
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: A functional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), 1516 - 1530.
- Cornelis, L., Alain, V.H., David, D.C. (2013). Volunteer work in youth organization: predicting distinct aspects of volunteering behavior from self and other oriented motives. *Journal of Applied Social Psychology*, 43(2), 456 - 466.
- Dattio, J. (2015). *Leisure Education Program Planning* (4th ed.). IL: Sagamore Publishing.
- Henderson, K., and Presley, J. (2003). Globalization and the valuing of volunteering as leisure. *World Leisure*, 45(2), 33 – 37.
- Johnstone, G. (2004). Volunteerism in Canada. In L. Kelly (Ed), *Management of Volunteer Services in Canada* (1-16). ON: JTC Inc.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 - 610.
- McFarland, D. A., and Thomas, R. J. (2006). Bowling youth: How youth voluntary associations influence adult political participation. *American Sociological Review*, 71(3), 401 - 425.
- Ministry of Education (2008). *The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand Printing.
- Mundy, J. (1998). *Leisure Education: Theory and Practice* (2nd ed.). IL: Sagamore Publishing.

- Office of Basic Education Commission. (2019). *Lists of Schools in Basic Education Commission in 2019*. Retrieved from http://www.mis.moe.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=657:ประจำปี-2562&catid=173&Itemid=114
- Panasaan Tungcharoen. (2017). *Social situation and psychological factors related to active citizen behavior among undergraduate students of Srinakharinwirot University* (Master's thesis), Srinakharinwirot University.
- Sakdipat Chalermputipong. (2013). Developing leisure program for promoting quality of life of the elderly. *Journal of Physical Education*, 14(2), 20 - 21.
- Tania, M., John, G., & Gordon, R. (2015). Unselfish? Understanding the role of altruism, empathy, and beliefs in volunteering commitment. *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 27(4), 373 - 396.
- Thomas, R. J., & McFarland, D. A. (2010). Joining youth, voting youth: The Effects of youth voluntary associations on early adult voting. *Center for Information and Research on Civic Learning and Engagement*, 43.
- Volunteer Spirit Network. (2015). *Report of Volunteering Situation in Thailand: Policy and Promote National Volunteering*. Retrieved from <http://www.volunteerspirit.org/file/ncv/R8AMe.pdf>

Academic Journal

of

Thailand National Sports University

